СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 235. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 10 жовтня 1933. VOL. XLI. No. 235. Jersey City, N. J., Tuesday, October 10, 1933. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТ НАТИСКАЄ НА СТАЛЕВИХ БАРОНІВ

ВАШИНҐТОН. — Президент приказав сталевим підприємствам погодитися з робітниками своїх углевих копалень, загрожуючи їм у противнім разі вжиттям усеї сили уряду.

Сталеві підприємства мають узяти загрозу президента під увагу на своэм найближчім засіданню, що відбудеться у вівторок.

Свою загрозу президент доручив баронам на 4-годинній конференції з ними в Білім Домі.

АМЕРИКА ПРОТИ ЗБРОЄННЯ НІМЕЧЧИНИ.

ВАШИНҐТОН. — Урядники департаменту стейту дали до зрозуміння ґазетярам, що американський уряд буде противитися домаганню Німеччини дістати від держав дозвіл на зброєння.

Рівночасно урядники висказували надію, що Німеччина після промови Болдвина змодифікує своє домагання.

КАМПАНІЯ ПРОТИ ВИКРАДАННЯ ОСІБ.

ОКЛАГОМА. — Перед федеральним судом у цьому місті покінчилася розправа проти банди злочинців, обжалованих за участь у викраденню Уршела, багатого нафтяра, та стягнення з нього викупу в сумі 200,000 долярів. Розправа відбувалась на основі нового федерального закона проти викрадування людей. Присяжні судді признали обжалованих винуватими, а суд видав проти 4 головних винуватців найвищу кару, передбачену законом, себто кару досмертної вязниці.

Федеральний уряд уважає розправу, а головно її скоре переведення за велику побіду в своїй кампанії проти рекетірства викрадання осіб, що з упадком прогибіції стає справжньою пошестю.

ЛЕТНИЦЬКИЙ ОСЯГ.

РУЗВЕЛТ ФІЛД (Лонґ Айленд). — Підчас великого летничого свята на цьому полі, на яке зійшлося коло 50,000 видців, майор Александер П. Де Северський, ветеран царської армії, здобув світовий рекорд на амфібійнім літаку своєї будови, літаючи пересічно по 177.79 миль на годину.

ЦІКАВА НАУКОВА ТЕОРІЯ.

ШІКАҐО. — На відбуваючімся тут конґресі лікарів виступив д-р Крайл з Клівленду з науковою теорією, за котрою людський орґанізм це щось у роді радія, яке для свого росту, розвою й функцій потребує відповідних електричних филь. Він предсказував, що колись лікарі будуть уміти настроювати орґанізм так, як нині настроюється радіо на филі бажаної довжини.

ВІДФОТОҐРАФУВАЛИ НЕВІДОМЕ СВІТЛО.

ІТАКА (Ню Йорк). — Астрономи Корнельського університеву відфотоґрафували при помочі ново придуманих алюмінiових зеркал так звану „синю дугу" зір, яка складається з невидимих для людського ока промінів.

СМЕРТЯ СОЦІЯЛІСТИЧНОГО ЛІДЕРА.

НЮ ЙОРК. — Тут помер Морис Гилквит, адвокат, письменник і лідер соціялістичного руху в Америці. Жид по національности, він родився в Ризі, іміґрував 17-літнім хлопцем до Америки, став адвокатом і, обороняючи юнії, втягнувся в соціялістичний рух. Признаваний в Америці й за границею за провідника соціялістичного руху в Америці, він старався здержати нмериканських соціялістів від крайніх ухилів наліво.

ЛЕҐІОНЕРИ ОБРАЗИЛИ КОНСУЛЯ.

ШІКАҐО. — Невеличка пригода мадярського консуля в цьому місті малощо не довела до „міждержавного инциденту". Мадярський консуль, Лясльо Медґесь, стояв на вулиці, приглядаючися параді леґіонерів, коли один з леґіонерів, їдучи автом, розмахнувся палицею й струтив консулеви капелюх з голови. Консуль повідомив про інцидент свою амбасаду у Вашинґтоні, а ця повідомила американський департамент стейту. Секретар стейту заявив тоді мадярському амбасадорови, що він уважає інцидент гідним пожалування. Представник департаменту стейту поїхав літаком до Шікаґо і розшукав власника авта, в якому їхав леґіонер, що вимахував палицею. Представник департаменту стейту й власник авта зложили опісля візиту консулеви й перепросинами закінчили інцидент.

ЧИ СПРАВДІ КОРОВА СПАЛИЛА ШІКАҐО?

ШІКАҐО. — З нагоди 62-літньої річниці великого пожару міста Шікаґо пані Дж. Ледвел 67-літня старушка, вважала за потрібне заперечити загальному переконанню, немов би це з її господарства почався був пожар, що знищив просто все місто. Вона запевняє, що ціла думка, що пожар повстав з цього, що корова підчас доення копнула лямпу, не відповідає правді, бо в такому разі той, що доїв, будби побачив, як повстав огонь; тимчасом повстання вогню ніхто не бачив, а родину про пожар зааляр-мував один сусід.

Пані Ледвел припускає, що пожар повстав з того, що парубки з того кута, запиваючися на оборозі, кинули в солому недокурену папіроску.

„УСПІХИ" СОВІТСЬКОЇ ДИПЛЬОМАТІЇ.

Московська газета „Економіческая Жизнь", витаючи італійсько-совітський пакт, вичисляє успіхи заграничної політики Совітів, які вони осягнули в останніх місяцях. Є це: лондонський пакт 10 держав, ліквідація економічної війни з Анґлією, навязання дипльоматичних взаємин з Еспанією й Уруґваєм і... гостина Еріота в совітах.

Колись Совіти кидали громи в сторону всіх буржуазних держав і грозили їм світовою революцією та розгромом. А сьогодні — навязання пакту неаґресії (!) або вижебрування господарського договору, як це було з Анґлією, називається успіхом совітської заграничної політики. Дивні речі!

ХРЕСТ НА КРОВАВІМ СЕРЦІ.

Цими днями у Виленщині, коло села Янівки, совітська прикордонна сторожа звела завзятий бій з гуртком людей, що намагалися перейти на польський бік. Підчас стрілянини ці люди ранили двох большевиків, а начальника совітської сторожі вбили. Зпоміж цих невідомих людей один згинув, а двох взяли в полон. На одежі на грудях мають вони вишите серце, що отікає кровю, а на ньому хрест. Здогадуються, що це члени якоїсь законспірованої секти, або якоїсь політичної орґанізації.

ТРАҐІЧНИЙ КІНЕЦЬ ЖАРТІВ.

В селі Княгининок, тоїж волости, луцького повіту, 15-літній Станіслав Юга наповнив залізну руру порохом і, сильно вдаривши, спричинив вибух, який так тяжко поранив хлопця відломками розірваного заліза в живіт, що другого дня він помер у шпиталі.

ІНВАЛІД — „ПО ОПЕРАЦІЇ СЛІПОЇ КИШКИ".

Перед окружним судом у Львові відбулася розправа проти Ст. Платка, обвинуваченого за обман. Платко старався за інвалідську ренту і на близну, що походила з операції сліпої кишки, вказував як на рану, яку колись одержав з пострілу. Платко покликувався навіть на свідків, що бачили його на фронті. Однак згодом ціла справа виявилася. Платко навіть не був на фронті і взагалі не нюхав пороху. Замісць інвалідської ренти Платко одержав 6 місяців тюрми.

ПРОТИ ВІДОРВАННЯ УКРАЇНИ.

„Матен" повідомляє з Риму, що радянський амбасадор Хінчук пробуває там дальше і веде політичні розмови з італійськими політиками. Мусоліні, мовляв, інтервеніював уже кілька разів у Берліні в справі загострення гітлерівської кампанії проти Радянщини, зокрема в справі пiдддержування акції, що має на меті відорвати Україну від Радянського Союзу. Амбасадор Хінчук хоче, щоби Мусоліні піднявся ролі посередника між Німеччиною і Радянщиною, причому Радянщина радо наблизиласяб до Німеччини а навіть готова підписати з нею пакт про неаґресію. Такий пакт позволив би большевикам занятися виключно внутрішніми справами, що в сучасний мент вибиваються на перший плян.

NRA MEMBER U.S.

WE DO OUR PART

УКРАЇНІКА.

„Лє Мон Сляв", відомий французький місячник славянознавства, приніс у числі за травень обширну „польську хроніку" без підпису. Автор хроніки присвятив чимало сторінок і українським справам, а саме: інцидентови з п. Паліївом в УНДО, промовам членів УНДА підчас буджетових дискусій у соймі, справі панахиди по Мазепі на Волині і т. п. Автор хроніки досить добре орієнтується в українських справах, які викладає зовсім безсторонньо, й обізнаний з українською пресою. — Французький дипльоматичний місячник „Афер Етранжер" („закордонні справи") в числі за липень умістив статтю І. Борщака „Венецький посол у Східній Европі та на близькому Сході в XV в.". Мова йде про відомого Контаріні, який відвідав і описав також Україну.

ІСТОРІЯ, ЯКИХ БАГАТО.

Анна Горжалка, служниця у Львові, залюбилася в якімсь кельнері, що обіцяв з нею оженитись. Однак наречений вимантив від неї всі заощаджені гроші і щез. Тоді дівчина довідалася, що він жонатий. Не можучи пережити свого нещастя, вона випила якусь отрую і вмерла в шпиталі.

НАСЛІДКИ ПОВЕНІ НА ПОЛІССІ.

Урядово переведений спеціяльними комісіями підрахунок шкід, спричинених цьогорічною повінню й дощами в сарненському повіті (Полісся), обчислено на суму понад міліон злотих. Особливо потерпіли дрібні хлібороби. Внаслідок цієї катастрофи селянству загрожує голод.

ЗАБОРОНЯЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ЗБІРКИ.

Від якогось часу у скалатськім старостві повіяв ще більше неприхильний дух супроти українських установ у Скалаті, ніж це було досі. Ця зміна зазначилася також наглядно супроти Кружка „Рідної Школи" в Скалаті. Тоді, коли попередніми роками дозвіл на публичну збірку в Скалаті Кружок „Р. Ш.", хоч і по довгих заходах, та всетаки діставав, то цього року, не зважаючи на кількакратні інтервенції, дозволу на збірку для „Р. Ш." староство таки дало, ні на день празника св. Анни, ні на Преображення Господне, коли то збірки могли мати вигляди на успіх. Такі заборони тимбільше дивні, що збірки на цілі польські і жидівські відбуваються майже що неділі. Чи того роду „обєктивність", яку в старостві не забувають при тім на слотах підчеркувати, причиниться до нормалізації відносин, дуже сумніваємося.

ПОКАРАННЯ НІМЕЦЬКИХ КОРАБЕЛЬНИХ ЛІНІЙ.

Картель трансокеанських корабельних ліній у Ню Йорку наложив, як кажуть, на німецькі корабельні лінії Північно-Німецький Лойд та Гамбурсько-Американську Лінію кару в сумі 182,000 долярів за продавання переїзду кораблями за „бльоковані" марки. Лінії вносять проти наложеної кари спротив на тій основі, що вони не знали, що своїм поступованням ломлять постанови союза корабельних ліній.

ВИГАНЯЮТЬ З РІДНОЇ ЗЕМЛІ.

„Для добра школи" починає польська шкільна влада знову переносити наше вчительство з Галичини на землі корінно польські. Ось недавно перенесли на захід п. Ольгу Хоминівну з Жовківщини і п. Володимира Сайка з Рудеччини, а на днях перенесли „dla dobra szkoły" до села Кувявки, повіт Нєшава (200 км. за Варшаву), п. Івана Білоуса, управителя школи в Серницах Середніх, повіт Рогатин, після 25-літньої праці на рідній землі. У декреті, який підписав віцеміністер Казимир Перацький, сказано, що перенесеному прислуговує скарга до Найвищого Адміністраційного Трибуналу. Та чи така скарга що поможе?

НЕДАЮТЬ УКРАЇНЦЯМ ЖИТИ.

Роман Мигаль, студент прав львівського університету, не маючи з чого жити, вів торговельну крамницю на Знесінні під Львовом. Недавно явилась у Мигаля поліція, перевела ревізію і, закувавши його в кайданки, відвела вулицями до поліційних арештів при вул. Яховича.

ЖІНКА ВАТАЖКОМ ОПРИШКІВ.

Населення надвірнянського повіту від довшого часу непокоїла ватага опришків, якої ватажком була гарна Гуцулка, Анна Баточук, звана „Рудою". Щоби пімститися на поліції за це, що застрілили її любка, зорґанізувала ватагу. Між іншим зимою минулого року ограбили ті опришки донага Гуцулка з Криворівні Павла Скрипяка і на другий день знайшли Скрипяка замерзлого. В березні ограбили хату купця Перльберґа в Яблониці, а його дочку знасилували та відрізали їй палець із перстенем. На днях поліція зловила всю ватагу, 6 опришків.

ЦИКЛЬОН І СНІГИ В РУМУНІЇ.

На Чорному морю шалів цикльон, що наробив великого знищення на берегах Бесарабії, особливо при устю Дністра. Із Сінаї повідомляють, що в горах упав сніг, який лежить верствою на 25 цм.

ЗАДОВЖЕННЯ ХЛІБОРОБСТВА.

На основі обчислень міністра земельних справ хлібороби в Польщі задовжені на 4 і пів міліярда злотих, не числячи залеглостей податкових, асекураційних і суспільних. Коли до тієї суми додати ще й остані зобовязання, одержимо поверх 5 міліярдів зл. Кошти обслуги того задовження виносять коло 500 міліонів річно.

ПОЛЬЩА ГОТУЄ ЗБРОЮ ДЛЯ СОВІТІВ

ВАРШАВА (Польща). — День і ніч працюють фабрики зброї. Це виконують замовлення з Москви. Тільки одна біда морочить Польщу, що ту всю зброю треба висилати совітам на кредит. Та потішаються тим, що совіти сплачують правильно довги буржуазним державам, а тимсамим сплатять і Польщі.

НА СЛУЖБІ ПОЛЬСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ.

ВАРШАВА (Польща). — Є тут такі американські кореспонденти, які описують Польщу в такий спосіб, що в Польщі селяни їдять тепер кождого дня мясо, а селянки носять тільки шовкові панчохи. Це ті кореспонденти, що не добачують голоду на Україні. Захвалюючи Польщу і її порядки та закони, самі признаються, що не знають польської мови та додають, що без неї важко в краю жити і визнаватися на тім, що там діється. Та це їм не перешкаджає писати небилиці про селян у Польщі.

ЖИДИ НЕ МОЖУТЬ ЗАБУТИ НІМЕЧЧИНИ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина). — Жиди, які прибули з Німеччини до Палестини на осідок, таки отверто кажуть, що вправді Палестина для них дорога, але дорожчою є Німеччина, де вони родились і зросли і де жили їх батьки, діди і прадіди. Вони вірять, що німецький нарід не є злий та що його не можна винувати за гітлєризм.

КАЖУТЬ, ЩО НІМЕЧЧИНА ГОТУЄТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Вправді Німеччина заявляє на кождім кроці, що вона бажає замирення світа, але з другого боку готується до війни. Американські кореспонденти доносять, що по німецьких школах, а навіть по церквах говорять отверто про евентуяльну війну та потребу оборони батьківщини. По школах учать, як обходитися з ґазовими масками.

ЕВРОПА ПЕРЕД КРІЗОЮ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — В Европі панує загальне напруження міжнародніх відносин. Надіються, що може прийти до зірвання конференції роззброєння, бо Німеччина не хоче погодитись на умови, які їй предкладають Франція, Анґлія й Італія. Таке зірвання конференції означалоб нову світову війну.

ПОЩО ЖДАТИ?

ПАРИЖ (Франція). — Деякі часописи підносять, що Франція не повинна ждати, аж Німеччина зросте в силу, а повинна вже тепер на неї напасти і тим спинити наїзд Німців на Францію, якого треба надіятися в короткім часі.

НІМЦІ ПРОСЯТЬ АМЕРИКУ ПОСЕРЕДНИЦТВА.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Д-р Рудольф Надольни, німецький представник до Ліґи Націй, звернувся до Нормена Дейвиса, відпоручника на конференцію роззброєння з боку Злучених Держав, з просьбою зааранжувати конференцію між представниками Франції й Німеччини в справі порозуміння.

Німці кажуть, що вони домагаються дозволу на всі роди зброї тільки для цілей вишколення армії.

ДЕРЖАТЬСЯ РАЗОМ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Вже майже певне, що Велика Британія стане по стороні Франції і не згодиться ніяким чином на те, щоби Німеччина мала право на негайне цілковите зброєння.

СИЛЬНИЙ ФРАНК І СИЛЬНА ЗБРОЯ.

ВІШИ (Франція). — Французький премієр Едвард Делядіє заявив, що його уряд є за те, щоби задержати здорову валюту. Значить, він не допустить до нічого такого, що ослабило би вартість франка. Разом з тим премієр підкреслив, що Франція не зрезиґнує навіть з одного кріса. Значить, ані в думці не має роззброюватись.

І В ЯПОНІЇ ЗБРОЯТЬСЯ.

ТОКІО (Японія). — В Японії наступила кріза через державний буджет. Військова кліка, яка має перевагу, домагається ухвалення на фльоту й армію 1,300,000,000 єн, себто $360,750,000. Це є така сума, яка звичайно покривала всі видатки цілого року.

Преса підносить, що совіти концентрують свої війська на Сибірі, Злучені Держави розбудовують фльоту, а економічна політика Великої Британії теж не ворожить Японії нічого доброго. Супроти того Японія є ізольована і як така мусить числити на свої сили. І тому мусить збільшити армію і фльоту.

НОВИЙ КАБІНЕТ В ЕСПАНІЇ.

МАДРИД (Еспанія). — До влади прийшов новий кабінет, тим замітний, що нема в нім ні одного соціяліста. Попередній радикальний премієр заявив, що новий кабінет прийшов до влади за його згодою. Соціялісти держаться осторонь, але не ведуть опозиції.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиҭі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РУЗВЕЛТ І ВИЗНАННЯ СОВІТІВ

З Вашинґтону доходять відомости, що президент Рузвелт зажадав точного меморандуму в справі визнання совітів Америкою. Тому, що це сталося в часі, коли Американський Леґіон і Американська Федерація Праці заявилися проти такого визнання, вносять, що президент таки схиляється до того, щоби совіти визнати.

На всякий випадок треба мати на увазі, що та справа стала тепер уже дійсно актуальною. Вона буде вирішена. А дехто заповідає, що навіть у дуже короткому часі. Значиться, **не можна зволікати акції нашого протесту проти совітів,** а треба ту акцію приспішити.

Як американські горожани, ми маємо право й обовязок висказати в тій важній справі свій голос. А як Українці — ми прямо змушені своєю совістю запротестувати проти тої політичної системи, яка панує на Україні, а яка доводить до того, що з політичних причин винищується за один рік мільони українського населення голодом тільки тому, що це населення не хоче слухати диктату Москви.

Ніякий Українець не може бути за визнання культурною державою совітських опришків. Злучені Держави можуть поступити щодо цього по свому розумінню і можуть навіть визнати совіти. Та це не може вплинути на нас, як американських горожан, і на нас, як Українців, у наших відносинах до совітів. Крім того в цій справі ми не є одинокі в Америці. Тільки деяким капіталістам здається, що вони зможуть зробити добрий бізнес. Та ми глядимо на совіти в першу чергу не з бизнесового боку, а з морального. Глядимо на них як на московських фанатиків, котрі відбудовують Росію шляхом насильства й поневолення інших народів, котрі доходять до своєї цілі шляхом давніх царських дикунів, по мільонах трупів українського народу.

В часі, коли проти визнання совітських дикунів запротестувало зорганізоване робітництво й американські ветерани світової війни, наш український протест проти совітів не буде одиночним. Тому поспішім з тими протестами. Не марнуймо часу, а вже тепер поінформуймо американський уряд і президента Рузвелта про те, що думають американські горожани українського походження про справу визнання совітів Злученими Державами. Тому **негайно до протесту** проти визнання тих, що голодом виморджовують мільони наших братів на Великій Україні.

КУЛЬТ СИЛИ І МЕТОДИ НАСИЛЬСТВА

Українські націоналісти мають культ сили. Вони постійно твердять, що історію творили завжди лише сильні нації, свідомі себе й своєї місії в світі. Вони постійно вказують, що лише орієнтуючись на **власні** сили свого народу та розвиваючи їх в постійній боротьбі за звільнення від ворога, знайде український нарід шлях до свого визволення і до творчого життя в рамках власної незалежної держави. Вони завжди зазначали, що жалібним квилінням, скаргами та плачем можна здобути в далеких і близьких сусідів хіба пляточні співчуття, а найскорше — призирство, та ніколи — належиться і рівноправне до тих сусідів місце в світі.

І саме тому українські націоналісти звертаються нерідко до метод насильства. Вони знають, що метод переконування чи вмовляння ніколи не вистане на те, щоби наші вороги добровільно звільнили окуповані ними наші землі. Вони знають, що лише шляхи кривавої збройної національної революції приведуть український нарід до наміченої цілі.

Але таке ставлення українськими націоналістами культу сили й насильства викликає час від часу в нашій ще політично не досить вихованій суспільности цілком несподівані наслідки, й цілком хибні інтерпретації, що походять звичайно з вкоріненого в нашій суспільности матеріялізму, суперечного спіритуальности українського націоналізму. Матеріялістично настроєні люди починають „розуміти під „силою" звичайну **фізичну** силу, гру мязів, удари пястуком, а під насильством звичайне собі ґвалтування жінок, що мусять коритися „сильному" мужеви.

Український націоналізм, говорячи про силу, має на увазі головно — хоча й не виключно — духову, а не фізичну силу. Він має на увазі **організовану, себто свідому своєї мети,** а не брутальну, непогамовану сліпу силу якоїсь стихії чи розлюченої, збунтованої маси. Український націоналізм не забуває, що **фізичної руйнуючої** сили українському народови ніколи не бракувало, але бракувало отого **духа,** що концентрував би ту фізичну силу й скеровував би її в одному потрібному напрямку. І коли український націоналізм говорить про „сильні нації", що творять історію, не думає він про сотки міліонів Китайців, але про маленьку Грецію, що з горсткою сильних духом Греків, під проводом Олександра Македонського, здобула мало не цілий відомий тоді світ.

І відповідно до того розуміння сили, як **духового чинника,** застосовується й методи насильства не задля садистичної насолоди муками й терпінням упокореного чи підбитого, але для **вищих** необхідностей Нації. Лише те насильство, що виходить з глибоко **моральних** наказів духа, знаходить признання в українському націоналізмі. Насильство задля насильства є виявом злочинности, і для такого насильства нема місця в здоровому суспільстві. Не дурно казав Наполеон, що „революція є **ідеєю,** яка знайшла багнети". І Мацціні зі свого боку благословляв ті багнети, що на своїх вістрях несуть ідею. Український націоналізм таксамо благословить багнети, що понесуть на своїх вістрях ідею національної революції, бо, як казав Макіявелі: „Лиш узброєні пророки перемагають, а беззбройні загибають". Недурно навіть християнство сперлося на багнети імператорів, і католицька церква завжди піклувалася про утримання світської влади, яку використовувала в боротьбі з єретиками.

І Мусоліні зі свого боку зазначив у недавній промові в Коні (26 серпня ц. р.), що „Сильні народи мають у часі миру приятелів далеких і близьких. В часі війни їх бояться. Безсильні народи в часах миру залишаються самітні, ізольовані, а в часах війни ризикують бути розчавленими. Треба бути перш за все сильними числом (і цю силу Українці мають. Е. О.), бо якщо колиски порожніють, Нація старіється й занепадає. Треба бути **сильними своєю сміливістю** і ніколи не озиратися назад, коли вже щось вирішено, але йти все далі вперед. Треба бути **сильними характером,** щоби внутрішня рівновага ніколи не порушувалась: ані тоді, коли Націю освітить сонце слави, ані тоді, коли на неї падають незаслужені удари долі".

Таксамо й Кайзерлінґ каже, що „фізична вищість може бути лише тоді тривала, якщо вона спирається на моральну підставу: без сміливости духа сила ні до чого не доводить. І таксамо сміливість, що є силою духа, ні до чого не доводить, якщо її не супроводить дух жертвенности, дисципліни й організованости".

Цілком ясно, що отой „дух жертвенности, дисципліни й організованости", про які каже Кайзерлінґ, ота „внутрішня рівновага", що на думку Мусоліні характеризує лицарську силу, являється прикметами високо розвинених одиниць і народів, а не тих, про котрі сказано: „Не дай, Боже з хама пана", і то саме тому, що хам не має собі ані внутрішньої рівноваги (вчора в ноги, а сьогодня в морду, і навпаки), ані духа жертвенности й дисципліни. Український націоналізм, проповідуючи культ сили, має на увазі культ сили лицарської, а не брутально-хамської.

І те саме відноситься до насильства, про котре Мусоліні говорив чорним сорочкам в Удіне 20 вересня 1922 р.:

„Є насильство, що звільняє, і є насильство, що заковує; є насильство моральне, і є насильство дурне та аморальне. Треба пристосовувати насильство до необхідностей моменту, але не робити з нього школи, доктрини, спорту..."

Насильства не можна виключити з історії: воно є необхідним, як є необхідним удар хірургічного ножа, без котрого не є можливим видужання хворого. Але над ним усе мусить панувати — як панує в душі кожного хірурга — почування не садистичної насолоди, але сміливости, лицарськости, жертвенности, бажання **вратувати** давний предмет за всяку ціну.

Евген Онацький.

Лев Ясінчук.

Матеріяльна сторінка Рідної Школи.

Кожну нову добу в житті народу творять ті ідеї, які в дану добу родяться. Тому нову добу в розвитку української нації започатковує рік 1918. Недовге, але геройське істнування власної державности освітило терен дальшої праці. І тут стало видно, що без підготованої молоди Велика Ідея зійшла би в могилу враз із сучасниками. Збірна опінія народу, зосереджена в його організаціях західньо-українських земель, вилилася в ухвалу з 3 червня 1930 р. — признаючи Рідну Школу всенародньою організацією, яку обовязані піддержувати всі українські землі, всі верстви великого народу.

Вже з представленого біляксу Рідної Школи за 1932 рік мусить кожний зміркувати, як то великих видатків вимагає того роду діяльність. Американські Українці удержують свої школи (хоч і не так вивинувані), то знають, скільки це коштує. Попри інші видатки удержує нарід Товариство Рідну Школу великанським накладом гроша; на 3 міліони злотих були обчислені видатки останнього року.

В історії боротьби української нації за своє самоозначення не можна буде поминути того відрадного факту, що для виховання нових кадр, здібних до боротьби за національну ідею, чималу пайку гроша зложили американські Українці. Не кожного року однаково, але складають поважну суму. Останнього року (від 1 вересня 1931 до 31 серпня 1932 р.) зложили 3,419 долярів 62 цнт., у цьому через „Обєднання" 2,900 долярів. За цей самий час зложили для Рідної Школи Українці з Канади 605 дол. 47 цнт. Не є це такі суми, щоби вже заважували на буджеті Р. Ш. (особливо при цьогорічному спадку доляра), але всеж вони є не тільки поважною матеріяльною піддержкою, але й моральним товчком до дальшої напруженої праці у виховній ділянці, признанням для самої ідеї та її шляхів.

Сьогодня стоїмо на порозі нового шкільного року. Вбога рідно-шкільна молодь дрожить від холоду, без одежі, без теплої страви, в неопаленій шкільній салі. Треба подбати для неї про найпримітивніші шкільне приладдя. З усіх сторін української землі йдуть поклики до Рідної Школи — творити нові виховні осередки. Рідна Школа стоїть перед новою добою боротьби за рідне шкільництво шляхом домашнього навчання. В такий час ми не маємо підстав сумніватися, що спільно з нами стануть до цієї боротьби й Українці з Америки й Канади та по своїм силам підтримають дальші непомірні змагання Рідної Школи за душі української молоді, за вигляд і характер української землі. Бо до великої та спільної мети треба великих і спільних зусиль.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

МЕЖІ МІЖ ПАРТІЯМИ.

З нагоди завзятої кампанії за уряд мейора міста Ню Йорку між трома кандидатами, а саме: представником Темені О'Браеном, незалежним демократичним кандидатом Мек Кі і кандидатом „злятої" опозиції Ля Ґардією, хтось вигребав, що Мек Кі колись був кандидатом прогибіційної партії, а Ля Ґардія був у 1924 р. вибраний до конгресу як кандидат соціялістичної та фармерсько-робітничої партії.

В Европі щось подібного було би поважним закидом проти політичного провідництва кандидата; в Америці на це ніхто не звертає уваги.

В Европі партії мають виразніше обличе ніж в Америці. Партія свого облича не зміняє цілими десятиліттями. В Америці одна партія часто перебирає програмову точку від другої. Противні партії часто переміняють становища, а деколи лучаться для спільної цілі. Яка, наприклад, є нині ріжниця щодо відбудови краю між републиканською й демократичною партією?

ТУТ ЩО ІНШОГО.

Пишучи при тайну опозицію проти гітлерівського уряду в Німеччині, „Манчестер Ґардієн" приписує упадок комуністичної опозиції передовсім тому, що в рядах комуністичних організацій у Німеччині все було багато непевних осіб. У рядах комуністів було все багато напів-націс, а серед націс були комуністи й напів-комуністів. Коли Гітлер обняв диктатуру, багато комуністів перейшли до націс зовсім отверто і нині неодин член „червоного боєвого фронту" носить гітлерівську свастику.

У цей спосіб „комуністична організація все терпіла від ненормально високого числа членів з низьким моральним рівнем" — каже „Манчестер Ґардієн". „Через те комуністів усе зраджували, і де тільки зійдуться кілька комуністів, там усе є небезпека, більша як в інших партій, що серед них знайдуться доносщики".

РЕЛІГІЙНИЙ ФАНАТИЗМ ДОВЕДЕНО ДО БОЖЕВІЛЛЯ.

Місто Стейтсвил, у Норт Каролайні, забороняє всяку недільну роботу, Там уважається проступком навіть те, як сусід обголить сусіда.

Вашинґтонський квартальник „Либерті" каже, що це вже релігійний фанатизм, доведений до божевілля.

МОСКОВСЬКИЙ ХАРАКТЕР.

Сенатор Генрі Ален з Канзасу каже в описі своєї подорожі по Росії, що одною з головних признак московського характеру є бажання нищити.

Нищив усе перед собою цар Іван Грізний. Нищив потім Петро І. та інші божевільні царі Росії. Нищив далі Ленін, а його наслідники думали написати йому похвалу, коли вмістили на його памятнику в Ленінграді напис: Революція все нищить і змітає перед собою. Могли написати: Росія все нищить перед собою.

ПРОЛЕТАРСЬКА РІВНІСТЬ НА ПАПЕРІ.

Сенатор робить цікавий причинок до большевицького базікання про рівність усіх людей під совітами.

Взяв його провідник за кермове колесо великого авта, котрим везено сенатора до готелю, і в тій хвилі скінчилася вся рівність людей у Росії: пішоходці втратили всякі права супроти комісара при колесі. Він гнав, як божевільний, а пішоходці втікали перед ним, як раби втікають перед паном.

С. Варуцький.

ВОВКА ТЯГНЕ ДО ЛІСА.

(Оповідання).

(4)

Циганка стала призиратися лініям на його долони і поволи цідила:

— Тебе жде досада. І якась хороба буде. Тобі на умі одна дівка. Маєш приятеля, та він лукавить. Не журися, бо любов побідить. Сей твій двір дістане добру і любу господиню. Ти вмреш дуже, дуже старий. Твій рід ще сотні років буде жити в сім твоїм дворі.

— В сім моїм дворі? — спитав парубок сміючися. — То не моя хата.

Парубок почув, що коли одна Циганка ще держала його руку притиснувшись до него, друга Циганка свою руку всувала в ліву кишеню його кафтана. Парубок не боронив, будьто би не чув того. Він лише думав собі:

— Добре, що не всунула в праву кишеню, бо там здоровий пструг. З лівої тягни і покушай!

Циганка витягла з кишені відчинений міхур, наповнений чимось мягким. Відвернулася від парубка, щоби крадіжи не бачив. Заглянула до міхура і сплюнула. То були живі черваки. То були глисти на пструги. Остап все мав дома їх занас, щоби не треба було шукати, як прийде пора йти на рибу.

— Може хочеш пришкварити собі на обід? — спитав її Остап. — Я дам тобі трошка смальцю і щипку муки, посипати.

Цигани знов обскочили Остапа і кричучи та, скомлячи, просили його, щоби їх впустив до хати і дав їм хліба, молока. Парубок, держачи бичівно за оба кінці, відпихав Циганів від себе і сказав:

— Молоко ще на сіножати, хліб ще в полі. Як хочете дістати хліба, то найміться бодай на один день жати. Як хочете дістати молока, то найміться бодай на один день косити. Дістанете хліб, молоко і гроші.

Жаліючи його невіжество, гляділи вони на него, слухаючи, які він їм дає ради.

— Він мабуть не знає, — думали Цигани, — що ми не сотворені на те, щоби працювати. До роботи Бог сотворив хлопа!

Гарний циганський парубок, що до приходу Остапа стояв коло керниці, щез. Користаючи з того, що Остапа забалакували Цигани, перескочив пліт на вулицю і ганявся за товстою свинкою. Нарешті, загнавши її в кут двох плотів, хоч сам впав як довгий на черево, вхопив свинку за ногу. Свинка наробила крику. Циган ще не встиг вхопити її рукою за рило, щоби стиснути, як надбіг пастух. Циган мусів свинку пустити і вона втікла. Коли пастух став Цигана гань-бити і гнати з току, Циган сказав:

— Я лиш хотів показати тобі, як то свині ловиться.

— Та показав, як їх не зловиш, — відповів пастух.

Дорка відчинила Остапови двері до хати і сказала йому, що один Циган має під пахою його опанчу. Остап вийшов і відобрав. Щоби Циган не дуже плакав, дав йому троха тютюну до люльки. Очи Цигана засвітилися так, начеб він зробив дуже добру заміну, віддаючи за люльку тютюну, цілком добру опанчу.

Попри хату вже йшли люди, вертаючися з церкви. Надійшов Трушків з жінкою із челядю. Трушків аж перехрестився, побачивши таку облогу своєї хати. Кинув між них троха дрібної монети і, підвівши палицю, загрозив, що буде бити, як не вступляться. Цигани поворкотіли і пішли далі.

Дівчата, що наїлись були тільки страху, тепер відітхнули. Тепер зачали розказувати, що то вони за ввесь час облоги бачили.

Прийшла пора на обід. Маґда що днини приносила до обіду збанятко свіжої води. Вхопила горнятко і побігла до керниці. Здивувалася, бо хоч всі Цигани відійшли то той молодий і гарний стояв коло керниці. Своїми прегарними очима сумно глядів на дівчину. Голосом таким, начеб грали жалібні дзвони, попросив її, щоби йому дала напитися води.

Дівчина глянула на його червоні уста. Вони цілком не виглядали так, щоби їм не позволити дотулитися до рубця збанка, з котрого й інші пють воду. Вона подала йому збанок. Циган лише раз потягнув. Збанок віддав дівчині і поклавши долоню на живіт, сказав:

— Я... голодний!

Дівчині дуже жалко стало. Коли вернулася до хати, сказала Дорці, щоби Циганови винесла молока, хліба і пару пирогів. Маґда відступила Циганови свої пироги, бо для неї Остап спіймав нині пструга і пироги були їй вже непотрібні. Вона була би може й пструга відступила Циганови, як би не те, що їй соромно було. Коли Дорка вчула, що Маґда каже, то їй не треба було ще раз казати. Винесла і стояла коло Цигана при керници, поки той не зїв. Такого доброго обіду і такого обильного Циган ще в своїм життю не їв, бо до пирогів, які для нього до миски кинула Маґда, Дорка докинула ще свою порцію.

Коли по обіді родина вставала від стола, перехрестившися, на порозі стояв Циган і також перехрестився.

— Ти чого сюди прийшов? — спитав господар сердито, побачивши Цигана на порозі.

— Хочу лишитися у вас! — відповів Циган. — Щоби не жебрати і не красти. Хочу працювати! Хочу жити по правді. Хочу охреститися!

— Ти хочеш охреститися! — крикнув господар, здивований. — То ти ще не хрещений, хоч вже такий старий?

— Між нами нема хрещених.

— Ти поганин?

— Охрестіть мене! — Циган просив і склавши руки як до молитви, витягнув їх до Трушика.

— Чуєте? — Трушик спитав, звернувшися до своїх. — Що з ним зробити?

Господар відступив на бік і став балакати з жінкою. Жінка дуже побожна, радила вволити волю Цигана. Господар знов звернувся до Цигана і спитав:

— Як ти звешся?

— Не знаю! — відповів Циган.

— Хто твої батьки?

Циган лиш здвигнув раменами.

— Що ти доси робив?

— Волочився, жебрав, крав, — Циган відповів щиро.

— Ти не жартуєш, хлопче? — спитав господар строго, позираючи на Цигана. — Ти справді маєш щиру волю стати християнином?

Циган кивнув головою. Схрестивши руки на грудях, схилив голову, неначе би вже в сій хвили ждав, що ту голову зіллють водою.

— Підемо до нашого пароха, — сказав Трушків. — Я буду тобі хрестним батьком.

(Далі буде).

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Товариство Вільних Козаків від. 316 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, дня 12-го жовтня, точно о годині 8-мій вечером. Проситься всіх членів прийти на збори бо є важна справа до поріщення. Довгуючі члени зволять вирівнати свої залеглости бо впротивнім разі будуть суспендовані. На сих зборах вибереться комітет до маскового балю на листопад. Повідомляється родичів, тих що мають діти в молодечім департаменті, а їм вже минуло 18 років життя, щоб на сі збори принесли старі грамоти і переписали до старших членів. — В. Турянський, секр.

ПОСИЛАЙТЕ „СВОБОДУ" НА УКРАЇНСЬКІ СЕЛА.

Прочитавши **„Свободу",** не марнуйте її, не викидайте, а **вишліть нашим селянам на Закарпатській Україні,** бо вони вас цього просять. Пишіть до редакції „Свободи", а ми вам подамо село й читальню, куди будете висилати.

ПРОВОКАТОРИ З „ЛЮБОВИ ДО НАРОДУ"

(Надіслане з Европи).

У своїм поході на „знищене Русі" — Польща впала на новий помисл. Від довшого часу вона зручно залякує певну частину нашого старшого громадянства вістками, немовбито ціле наше підпілля є наскрізь переокле провокаторством і шпіонажею. Вона посувається навіть так далеко, що ріжними натяками піддає нашому громадянству гадку, що не тільки в наших революційних організаціях є повно поліційних агентів, які про найменший крок доносять усе властям — але цілий наш підпольний рух не є керований нашими людьми, для наших народніх інтересів, тільки чужими людьми, для чужих інтересів Берліна, Москви, або таки для інтересів польської поліції.

Треба признати, що цей раз Польща попала на дуже мягкий і податний ґрунт. Ці вістки ширяться мов яка зараза. Вони деморалізують наші суспільні ряди, ширять зневіру до себе самих і підривають пошану не тільки до підпілля, але пошану до всякого проводу, пошану до власної нації.

Найприкріше є те, що ті вісти й смаком поширюють такі і темні свої люди. Вони з радістю витають усякий новий „матеріял", який компромітував би підпілля, і вперто замикають очи на ці факти, які опрокидують провокаційні вістки. Вони ненавидять революційну боротьбу і засліплені нею ненавистю — не перебирають у засобах.

Факти, що за цілий час іствування підпольних організацій — поліція ані разу не розкрила перед замахом їх плянів. Що більшість замахів випала на сто відсотків удачно, себто учасників не зловлено до нині. Що тих, котрих зловлено — зловлено щойно пізніше, кілька днів, або й кілька тижнів після нападу; це все ніяк не промовляє до їх душі. Вони навмисно замикають очи на добрі сторони підпілля і замісь черпати відомости безпосередно — вони черпають їх з... польських джерел.

Ці вістки продукуються звичайно так: Час від часу, якийсь польський урядовець, звичайно суддя або прокурор, „зрадить" у великому „секреті" якомусь нашому дуже „поважному" громадянинови, що такий і такий чоловік, активний член підпілля, є на службі поліції. На доказ своїх слів, він знов у великому „секреті" розкриє кілька „тайн" з діяльности підпольних організацій і ще раз зажадає від нашого дуже „поважного" громадянина слова чести, що про це не скаже нікому. Троха заляканий, а троха врадуваний наш „поважний" громадянин біжить до дому і щойно тепер починає глибше цікавитися підпіллям. І дійсно, по холодних і розважних дослідах — він переконується, що богато з цього, що сказав прокурор — відповідає правді. Він забуває тільки одне: коли би він студіював наше підпілля раніше, коло би читав відозви, летючки і бюлетени, як також усі інші націоналістичні видання — то його „приятель" прокуратор не міг би йому нічогісько нового сказати. Бо про все те, що знає прокуратор—він знав би також. Але передтим він не цікавився ближче підпіллям. Він навіть тепер тільки тому ним зацікавився, бо тут ходило про його компромітацію...

Переконаний свято, що прокуратор говорив правду — він біжить до другого „поважного" громадянина і переказує це йому також „у секреті". Другий передає це третьому, третій четвертому і в короткому часі ціла суспільність затроєна чадом. Справді вже ніхто не знає назвища цього першого „поважного" громадянина, ані назвища прокуратора, бо й одно і друге втопилося в „секретах" наступних „поважних" громадян. Часто пропадає також назвище цього здоагдного прокуратора і тоді підозріння падає на всіх. Лишається тільки безголовий, смердючий труп, прокураторський „секрет", який переходить з уст до уст і заражує суспільність.

Виринає психольоґічне питання: чому певна частина наших горожан з таким легким серцем вірить подібним вісткам і так залюбки їх далі кольпортує? — На це питання один студент стислої фільософії дав мені дуже влучну відповідь. Він сказав таке:

Всі люди насвітлюють зовнішні факти під кутом інтроспекктної аналізи. Вони дивляться на все крізь окуляри власної душі і склонні повірити в те, що серед подібних обставин вони самі готові зробити. Коли наші „поважні" громадяни з таким легким серцем склонні повірити, що наші революціонери продають свої услуги поліції — то це знак, що вони осуджують їх крізь призму власної душі і що на їх місці вони самі продалисяб поліції.

Щось подібно, як деякі нюйорські кореспонденти ніяк не можуть добачити світлих моментів у житті нашої еміґрації, а тільки в кождій суспільній роботі добачують причини особистої наживи. Добрі й світлі сторони їм дуже важко доглянути, бо все, що добре і світле, їм засліплює очі. При помочи інтроспектної аналізи ми можемо ствердити, що вони дивляться на суспільну роботу так, як диктує їм їх душа. А в їх душі ніяк не може поміститися гадка, що можна працювати на суспільному полі не тільки з низько-особистих, але також з вищих, ідейних причин.

З цією польською провокацією, як також з легковірністю деяких наших громадян — ми мусимо звести рішучу боротьбу. Бо можна остаточно не погоджуватися з підпіллям. Можна виказувати йому промахи і твердити, що не все воно має щасливу руку у добрі людей. Ми знаємо, наприклад, особи, котрі, як ось Мотика, зі страху перед стричком заломлюються морально і тоді забувають на всяку етику підпольної боротьби. Щоб ратувати себе, вони в гидкий спосіб зраджують і видають інших. Але це ще не є провокаторством і продажністю. Це тільки слабохарактерність. Маючи на увазі тяжкі відносини, серед яких кожде підпілля працює — ми мусимо до певної міри їм прощати, коли в їх ряди попаде слабодух. Такі випадки трапляються всюди. Зате ми не можемо ніколи простити тим людцям, які подібні випадки залюбки підхоплюють, перекручують, роздувають і поширюють. Якраз ці людці є провокаторами. Бо вони хочуть викпити в очах нашого загалу якраз ту частину нашої суспільности, яка серед нинішнього багна матеріялізму ще заховала віру в ідеали. Саме ці провокатори працюють рука в руку з поліцією і прямують разом з нею до одної цілі: до викликання зневіри, несмаку і погорди до себе самих.

Та прийде час, що вони будуть мусіти зложити рахунок зі своєї праці і дістати за неї належну заплату. Наступні судді вже не будуть наївні. Пустословне запевнювання, що вони це роблять з „любови до народу", не вратує їх від тої нагороди, яку вони вже тепер собі заслужили.

Е. Л.

ЗАКАРПАТСЬКИЙ НАШ БРАТ

просить нас вислати йому **українську книжку,** яка понесе просвіту між села Закарпатської України. Про висилку повідоміть редакцію „Свободи", а висилайте на таку адресу:

"Proswita,"
Uzhorod, P. Rus,
C. S. R., Europe.

ШЕСТИЙ КОНҐРЕС ОБЄДНАННЯ

Згідно з § 17 статута Обєднання і рішенням Екзекутиви з дня 5 вересня 1933 р. подається до загального відома, що **Шестий Конґрес Обєднання Українських Орґанізацій в Америці** відбудеться **в пятницю, дня 3 листопада 1933 р. в Ню Йорку, Н. Й.,** в галі Українського Народного Дому, 217-219 Іст 6-та вулиця.

Конґрес зачне наради в годині 10 рано. Треватиме один день.

ПРОГРАМА:

1. Відкриття конґресу.
2. Вибір президії конґресу і комісій.
3. Звіт уступаючого уряду.
4. Дискусія.
5. Реферати:
   а) Голод на Великій Україні й справа визнання совітів Америкою.
   б) Юнія і український робітник.
   в) Українська школа в Америці.
   г) Кольонізація як зарада безробіттю.
   д) Співпраця Обєднання з іншими орґанізаціями.
6. Ухвалення резолюцій.
7. Уділення абсолюторії уступаючому урядови.
8. Вибір нового уряду.
9. Внесення і запити.

Кождий делеґат мусить виказатися повновластю товариства, яке було з Обєднанням у звязку і пересилало через нього збірки на Рідний Край.

Заввага: а) По думці § 22 статута Обєднання, Товариство, яке входить в Обєднання, має право вислати на Конґрес одного делеґата й на власний кошт. б) Друки повновластей вишле на бажання канцелярія Обєднання.

За Обєднання Українських Орґанізацій в Америці:

Омелян Ревюк, предсідник,
Д-р Л. Мишуга, секретар.

ДАР МУЗЕЄВИ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ.

Інж. М. Литвицький передав до Музею великий пакунок українських часописів і два архіви, а саме — архів кооперативних курсів Української Селянської Спілки, що відбувалися 1924 року в Терезині, й архів ґазети „Українське Життя" в Подєбрадах. Архів Кооперативнех Курсів складається з листування курсів, програм, виказів викладів, клясових денників, анкет слухачів, їх фреквенційних свідоцтв, іспитових протоколів і т. ін.

До цьогож архіву долучені також деякі літоґрафічні курси викладів, які читано в Терезині, й інші публікації здебільшого на кооперативні теми. Архів „Українського Життя" містить у собі не тільки листування цього видавництва з р.р. 1926—27, коли виходила ґазета, але й архів редакції, бухгалтерії й експедиції. До цьогож архіву належать також багато українських часописів, що їх редакція одержала здебільшого за свої видання.

МЕТАМОРФОЗА „ПРОСВІТЯНСЬКИХ ХАТ".

Певняки робили багато шуму довкола кількох своїх „просвітянських хат ВУО", реклямуючи їх як орґанізації українські. Поволі „українська полуда" злазить і „просвітянські хати" виступають у свому правдивому „утраквістичному" вигляді. „Укр. Нива" (ч. 28—29) подає: „23 липня до села Ожиниця прибув здолбунівський староста і хор просвітянської хати „відспівав кілька українських і польських пісень". 16. липня співачка аматорського гуртка просвітянської хати в селі Новородчицях після вистави й хору відспівала по польськи: „Ґдибим орлем бил". 23. липня цю „хату" відвідав староста і на його пропозицію її управа погодилися мати спільну домівку з „кулкєм млодзєжи вєйскей". Оце правдива мета ріжних „рідних" і 23. липня цю „хату" вівідав

Д-р Остап Грицай.

О. У. Н. і СЕЛЯНСТВО.

Виданням **„Розбудови Нації"** появилася недавно брошурка **„О. У. Н. і селянство",** пера інж. **М. Сціборського,** яка в ядерній і приступній формі намагається зясувати засадниче становище Орґанізації Українських Націоналістів до селянства з погляду на його теперішне положення та завдання, а далі з уваги на ролю, яка нашому селянству призначена в майбутньому української держави. Так питання, обміркувані цим автором, настільки важні й актуальні, що брошура інж. Сціборського заслугує на те, щоб зазнайомитися з нею ближче.

Погляньмож.

Автор поділив річ на три розділи, з яких темою першого це стан нашого селянства на Україні, другого — питання, як треба здобувати волю й землю, а накінець земельна програма ОУН. Отже три найважніші справи, звязані з істнуванням і судьбою українського селянина сьогодні, а висвітлювані автором по думці найживучіших інтересів нації. Картина руїни села, розмальована тут у першім розділі при обговоренню большевицької господарки на Україні, всесторонна й вірна, а притім, попри всю аґрасивність авторового становища до большевизму, критична й річева. — Прийшли большевицькі зайди на нашу батьківщину — каже автор — обіцюючи їй мир, свободу, вільну працю і „рай на землі", а замісць того обернули її в пустелю і земне пекло. Ця, колись родюча, благословенна країна, що під рукою працьовитого українського селянина-господаря видавала з себе безмежні багацтва та могла своїм хлібом нагодувати цілу Европу (звідсиж і її назва „житниця Европи"), пробуває тепер у жебрацьких злиднях і смертельному голоді. От до чого довела її „господарка" московських комуністів! — І зазначивши, якто комуністична програма ставить собі за ціль шляхом усесвітньої революції скасувати існуючий поділ людства на окремі нації, соціяльні кляси і держави, та запровадити в цілому світі одно **безнаціональне і бездержавне** суспільство **пролетарів** (підкреслення оригіналу. О. Г.), наш публіцист заключає:

— **Отже основна мета комуністичної програми в цілости звернена проти інтересів селянства, бо прямує до того, щоб відобрати йому власність на землю й засоби сільсько-господарського виробництва, право на вільний труд, і обернути його в залежного від комуністичних урядників робітника-пролетара.**

І тому комуністичні вожди у своїх творах доказують отверто й бизнастанно, що для комунізму селянство є чинником ворожим і лише погноєм для завдань пролетарської революції. А щоб забезпечити собі перемогу над селянством та іншими ворожими їм суспільними групами, комуністи запровадили в себе відповідний державно-політичний устрій, якого система відома аж надто добре, щоб зясовувати її тут подрібно. Зокремаж при згадці про славетну колективізацію автор дає дуже добру характеристику безпримірного безправства і повного обезвласнення селянства в комуністичній державі червоних царів характеристику, якої правду підтверджує саме сьогодні траґедія вигибаючої з голоду України в усій основі. І таксамо вірно зясовує наш автор стан нашого селянства на землях Західньої України **під польською окупацією,** де воно, не зважаючи на паперові ляцькі закони, перебуває в умовинах **повного безправства й упослідження.**

Але розмалювавши такі важко невідрадні картини селянської недолі в нас під теперішню пору, автор це спиняється тільки на ствердженню безнадійного положення, а переходить зараз до позитивних сторінок своєї теми, до того, що і як треба робити, щоби було краще. Бо коли воно вже так, що **„від Буковини і Карпат по Кубань нині під кожною селянською стріхою видовище насильства, крови, знущання, голоду, терпіння і нужди"** — то годіж нам тільки глухою розпукою каратись. Треба шукати ратунку, засобів допомоги, змоги визволення.

І тут автор обговорює вперед ті засоби, в які дехто вірить як у чинники справжнього спасення, але які ними не є і ніколи не можуть бути, обманюючи нас тільки брехливими надіями: отже **соціялізм і угодовість.** Притім маємо знамениту характеристику **партійного політиканства** старого, передвоєнного стилю, яке за ціну малих, невидатних здобутків — очевидно по лінії безхребетної льояльности — зрікається великого і найвищого (особливож на Волині).

Значить ще раз:

Не туди дорога.

Затеж дорога, вказувана О. У. Н. — це не дрібне політиканство і ніяке пактування з ворогом, **а революційна боротьба** за повне визволення, за самостійну українську державу, бо тільки така боротьба всилі дати нам усе й найвище. І тому О. У. Н. прямує до всецілої єдности акції, поширюючи свою діяльність на всі простори української землі, щоб згуртувати ввесь нарід у лавах одного революційного фронту. А якщо селянство має тут допомогти Орґанізації, стаючи в її ряди, то воно повинно притім усвідомити собі свою власну силу, повинно відчути гордість зі своєї приналежности до українського народу, навчитися свідомо любити свою батьківщину й ненавидіти всіх її ворогів. Селянство — цеж головна основа українського Народу. Лише завдяки йому — каже автор — наш нарід заховав власну душу і самобутні риси, що спалахнули тепер таким величавим вогнем-поривом до незалежного життя. І тому воно повинно ставитися з непримирною, зі смертоносною ненавистю до всіх ворогів України, що насильством перетяли шляхи розвитку українського народу. Московський чи ляцький кат — це всеодно заклятий, спокобвічний ворог України, і треба, щоб у безкрайній ненависти до них селянство розгорілось пекучою жаждою крівавої розплати за всі муки свого народу.

І треба селянству орґанізуватись. Але мова тут не про орґанізацію кооператив, просвіт, читалень тощо, бо самі вони ні волі ні землі не здобудуть нам ніколи, а про **орґанізацію революційної сили,** і то в кожному селі, більшому хуторі, колгоспі чи на фільварку, і то з найбільш певних свідомих і відважних селян. Така селянська революційна сила — це найважніша кадра Національної Революції. І сповнити це завдання повинно бути найбільшою честю для кожного селянина. Бо тоді він з раба перетворюється в героя-освободителя свого народу. Він стає гідним пошани і наслідування — Воїном Національної Революції.

Як сказано:

Селянство мусить орґанізуватися в лавах одного революційного фронту, якщо не хоче стати всецілою жертвою большевицьких і ляцьких опришків, що ненажерливою сараною присіли нашу землю.

Та орґанізація передбачає активні виступи в обороні селянських прав та поширювання революційно-державницьких кличів, а з цим і витворення ударних селянських відділів Української Національної Революції, що прихилятимуть до себе селян цілої громади і тим способом мають перетворюватись в орґанізуючий і провідний чинник для всього населення відповідної околиці. Селянство повинно також чинно і масово виступити проти окупантів не лише в останньому дні рішаючого бою, але й тепер усіми силами допомагати веденню підготовчої революційної роботи, а саме: всі наші землі повинна заливати бурхлива хвиля селянського спротиву окупаційним владам. Цей спротив має проявлятися в численних і частих революційних виявах, як ось: **боротьба з московсько-комуністичними хлібними заготівлями; саботаж у колєктивах і радгоспах; невиконання ріжних розпорядків окупаційних влад; масове неоплачення податків окупантам; ріжнородні сільсько-господарські страйки; відмовлення купувати вироби промисловости окупантів, зокремаж державні монополі і т. ін., в залежности від місцевих умовин та від сили революційного селянського елементу.**

А відповідаючи заздалегідь на закиди тих, які звикли зустрічати такі арґументи вказівками на непереможну фактичну силу як большевиків так і Ляхів нині, автор зазначує слушно, що нпр. і передвоєнна Росія та Австрія це були ніби непереможні імперії і правдиві велити проти поневолених народів, а проте й вони під ударом революції завалилися. Не помогли їм ось ні їх війська, ні поліція, ні жандарми. А наші сучасні окупанти є в далеко складнішому положенню, ніж колись Австрія і Росія. Захопивши наші землі, вони перебувають самі немов у ворожому таборі, через що власне ці окуповані землі можуть стати **причиною їх власної загибелі, якщо акція нищення, теророизування ворожих влад тут буде щораз більше посилюватися і зростати.**

Щождо земельної програми О. У. Н., яку малаб здійснити майбутня українська держава, то наш автор ясує її в ряді засадничих тез, з яких найважніші такі:

1. **Вся земля належатиме селянам,** земельні маєтки поміщиків (дідичів), як також їх нерухоме і рухоме майно переходять до селянства **без викупу.** 2. Землі кольоністів, що належать до ворожих Україні національностей, конфіскуються і передаються разом з їхнім нерухомим і рухомим майном **селянам** без викупу. 3. Селянство розпоряджатиме землею на основі **приватної власности.** 4. Держава буде намагатись якнайбільше поширити **середнє трудове господарство.** 5. Держава запровадить на цілому терені України **вільну торговлю.** 6. Для найкращого господарського розвитку селянства держава сприятиме поширенню **вільної сільсько-господарської кооперації,** забезпечуватиме господарства **дешевим кредитом** і орґанізуватиме для селян **фахові школи.**

Як бачимо — програма, **гідна** з кожного погляду **уваги** нашого селянства тай **гарячої** співпраці з його сторони, **щоб** вона могла бути в найближчому майбутньому здійснена. Що дай Боже! Позатим та програма передбачає створення **Всеукраїнського Селянського Союзу,** через який селянство бралоб участь у державному кермуванню, досягаючи тим способом свого права і виконуючи обовязки **господаря української землі,** рідної землі, яка варта того, **щоб українське селянство вело задля неї велику, непримирну боротьбу аж до повної перемоги.**

Подумай собі Нисю, яка я розсіяна. Недавно тому хотіла я купити тобі кравату, а купила собі дві парі шовкових панчох.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЙОНҐСТАВН, О.

Аматорська вистава.

Коли нема іншої роботи в громаді, то треба радіти і тим, що можна донести про гарно відограну аматорську виставу. Такою виставою була драма „Безталанна", відограна 24 вересня.

Як би не те, що вистава зачалася з великим опізненням, а публика сміялася часами в місцях, де треба би було плакати, все було би в якнайкращому порядку. Ролі були вивчені, співи добре віддані, бо були добрі голоси й були добре вишколені. Молодим аматорам належиться за таку виставу дійсне признання, а зокрема ще й учителеви за його підготовчу працю. Вистава припала численній публиці дуже до вподоби.

Г. К.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Українців нагороджено.

Дня 26 вересня відбулася в нас парада „Н.Р.А." В походї було понад 75,000 людей. Українська група складалася по більшій части головно з дівчат, повбираних в гарні українські народні строї. Це був хор при церкві св. Йосафата, який завжди готовий до участи у всякій манїфестації, де можна представити гідно українське імя.

Отой величавий похід важний для нас з того боку, що участь Українців відзначено першою нагородою, вручаючи їм гарну срібну чашу. А додам, що там виступали ріжні національні групи.

Михайло Юрків.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

До протесту!

Загальні збори всіх запомогових брацтв, товариств та освітних й політичних організацій громади відбулися дня 21. вересня ц. р. в церковній галі, а відкрив їх ґром. В. Гричук, пояснивши ціль зборів. Скликано їх у справі влаштування протестаційного віча.

З листів та часописів знаємо, що на українських землях український нарід вмирає з голоду.

Рачестерські Українці рішили прилучитися до загального протесту проти Москви й інших окупантів. Щоби протест мав зорганізовану силу, вибрано загальний комітет протестаційного віча, до якого ввійшли по два представники з 19 місцевих організацій.

Як яка організація не є ще заступлена в комітеті, може прислати представників на наступні збори. А збори будуть відбуватись кождого понеділка вечером у церковній галі при 303 Гудсон Евеню аж до відбуття віча.

За Вічевий Комітет:

Д. Братусь, предс.;
Н. Швець, касієр;
В. Гурянський, секр.

СОВІТСЬКА ЗАГРАНИЧНА ПОЛІТИКА В АНГЛІЙСЬКОМУ ОСВІТЛЕННІ.

(УП(Ризький кореспондент англійської газети „Таймс" написав про заграничну політику Совітів таке: Навязання звязків з Італією та Францією є в останньому часі головною темою балачок усіх совітських можновладців. Навіть такі справи, як жнива і транспортові труднощі в нутрі держави, мусіли тимчасово відійти на другий плян. Московська газета „Правда" стверджує, що італійські фашисти поводяться коректно у відношенні до Совітів, зате німецькі того не роблять, а навпаки, ставляться до Совітів дуже визиваючо, що в свою черґу може довести до цілковитої ізоляції Німеччини. Дальше подорож Еріота до Совітів дала притоку совітській пресі друкувати цілу низку франкофільських статей, у яких вказується на Еріота як на того, що перший зумів покласти основи під будучу совітсько-французьку приязнь. Ця нова орієнтація в совітській політиці довела до того, що в останньому часі всі большевицькі вожаки і їх преса заявились явно проти ревізії східних німецьких границь. Всі вияви приязни звертаються в бік Польщі. Для поверховного глядача може це все видаватись як щось зрозуміле і природне, як наслідок переворту в Німеччині. Одначе такий погляд, стверджує кореспондент „Таймса", не зовсім правильний.

Справа полягає в тому, що большевики вважають стан, який наступив по договорі в Рапальо, лише за тимчасовий. Вони все керувались напрямними заграничної політики, які встановив ще Ленін і які зібрані є в спеціяльній брошурці, виданій лише для вжитку комітерну. В тій брошурці говориться, щоб з ніякою капіталістичною державою не заключати сталих договорів приязни. Большевизм мусить старатися зискати все на часі, щоби скріпитись, і аж тоді почати рішаючу борню з капіталістичним світом. Тому ворогування між антантою і Німцями мусить бути все піддержуване, а тимсамим і нібито тимчасове попертя большевиками німецьких плянів щодо ревізії мирових договорів являється лише звичайним революційним маневром.

Зараз по повороті в Німеччині думали в Москві, що з новим німецьким урядом можна буде повести таку співпрацю, як з Італійцями. Показалося, що це неможливе, а причиною неможливости був звісний меморіял Ґуґенберга в Лондоні. Через це большевики дуже заворушились і почали свою роботу над створенням загального европейського фронту супроти Німеччини, щоб запобігти всякій активности німецької заграничної політики. Рівночасно з тим почали скупчуватися грізні для большевиків хмари на Далекому Сході і тому вони почали старатися забезпечити своє слабе місце в Европі. Тому саме вони й застановили свою розкладову роботу серед Українців у Польщі, а Польща зреванжувалася тим, що запестала вести свою українофільську пропаганду на Совітській Україні. Тепер у Москві думають, що положення на Заході є забезпечене і звертають свою увагу на Схід. Щодо Сходу, то там уже освоїлися з думкою, що стратять на користь Японії східно-китайську залізницю, але всетаки думають, що Японія тим не вдовольниться і що піде трохи дальше, як це свойого часу заповідав меморіял Танаки, яким до нині керується японська політика. Загально панує думка, що Совіти не відважаться зачіпити Японію й обмежаться лише на паперові протести. Загальне невдоволення між селянством є завелике, щоб можна було думати хочби про маленьку мобілізацію.

Стільки каже кореспондент „Таймса" про совітську заграничну політику. Просто і ясно, без великих розумовань, чисто по англійськи.

ЗІ СПОРТУ.

ДУЖАНЕЦЬ БРАВНІНҐ ЧЕМПІОНОМ.

Дня 2. жовтня ц. р. відбулися в Медісон Сквер Гарден у Ню Йорку змагання між двома претендентами до мистецтва світа, дотеперішним мистцем Бравнінґом (Джім Бравнінґ) та новим претендентом, Італійцем Саволді (Джов Саволді).

Програма вечора обіймала змагання 8 добре підібраних пар. В перших трох „мечах" боролися: Стан. Соколіс проти Джорджа Маніча (нерозіграний); Елі Фішер проти Джека Мек Артура (виграв Фішер); Кейзі Казанджіян проти Руді Дусека (знов нерозіграна).

Перша пара, це чисті змагуни, які не надуживали брутальности. В другім „мечу" Фішер мав перед собою досить брутального та провокативного Мек Артура, якому одначе не тільки протиставився спритом та орієнтацією, але вмів також добре відплатитися за кожду штучку. Третя пара — це старі й добре в триках дужання витреновані ветерани. Спеціяльно Дусек витревало зносив атаки противника.

Правдивою окрасою цілої програми була, як звичайно, боротьба українського мистця Григорія Заринова. На кожному виданому „мечу", Заринів має за собою симпатію всеї публики та взагалі викликує найкращі враження в глядачах: своєю інтелиґентною та дійсно спортовою поведінкою збуджує велику пошану до себе цілої публики. Він на неї заслуговує, бо його надзвичайний сприт та орієнтація, якою не може пописатися жадний із найкращих мистців, є прямо насолодою для ока.

Тим разом Заринів боровся з аматором Ґорасіні (Брунд Ґорасіні) та поборов його по гарній демонстрації свойого спортового хисту. Заринів надзвичайно гарно боронився. Кожна атака Ґорасініа перемінювалася в контратаку Заринова на нього самого.

Пятою з черги боротьбою була боротьба про мистецтво між Бравнінґом та Саволдієм. Це була дійсна несподіванка, бо такі результати рідко на арені спортовій стрічається. Одно відразу треба сказати, що ані Саволді ані Бравнінґ не заслуговує на це, щоби бути мистцем. В кожнім разі враження, яке п. Бравнінґ викликує, є далеким від того, яке викликував славний Лондос. Нема в нього відповідної агресивности, а оборона його теж нічим не відзначається. Його спеціяльність, це т. з. „леґ сизорс он ди бади", в які він старався конечно вхопити Саволдія. Та це йому майже ані разу успішно не вдалося. Натомісць Саволді виладовував свій італійський темперамент при кожній оказії та відзначався своїм ломанням руки противника під коліном. Тим теж він і змучив Бравнінґа до нестями, зломивши його ліву руку понад пять разів в таку позицію.

Підкінець оба виснажені не справляли милого враження. Та кінець наступив в такий спосіб: Саволді скочив вгору і вдарив стоячого Бравнінґа своїми стопами в лице. Цей повалився напів притомний. Та Саволді на цьому не вийшов добре, бо сам, відбившись ногами від лиця Бравнінґа, звалився й здорово врізав головою об дошки та впав непритомний. Оба „мистці" лежали на землі й не підносились. Та Бравнінґ, зорієнтувавшись, що Саволді лежить на землі, підліз до нього й положивсь йому на груди. Саволді давав слабі ознаки оборони. Бравнінґ притолочив його своїм тягаром і в цей спосіб виграв боротьбу. По ударі дзвона на обох їх підняли, бо самі не могли вдержатись на ногах. Саволдієви плила кров з уст, які скалічив собі переднім при зударенню. І так Бравнінґ, завдяки притомности ума, здобув своє „чемпіонство", але нема надії, щоби він вдержав його надовго. Боротьба тревала коло години.

На закінчення програми слідували дальші три мечі менше знаних змагунів. Лиш один з них заслуговував на увагу, а саме меч знаного всім мадярського мистця Сабо, який боровся з Майком Мезурки. Мезурки є провокативного типу й любить брутальну бійку. Спровокований Сабо зовсім слушно старався йому кілька разів віддати, та суддя здискваліфікував його, що очевидно було зовсім неслушне.

Е. Ск—о.

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(65)

„Як сміє раб зневажати сина нашого бога!" — почувся гнівний крик. Це кричав Джа-Дон, один з верховодів серед Годонів. Його виступ був порушенням правил і зневагою для верховного жерця. Лудон піднісся на свому кріслі: „Але слова раба приводять нас до правди". Потім з докором і зневагою прибавив: „Як може Джа-Дон тут так заперечувати мою волю. Той Джа-Дон, якого син утік геть, щоб не стати жерцем!" Це було зневагою для Джа-Дона й він ухопив за ніж.

Та вояк спинив Джа-Дона словами: „Не забувай, що ти в храмі Джад-Бен-Ота!" Джа-Дон спинився, але затаїв відтепер ще більшу ненависть до могутнього свого ворога Лудона. Лудон тимчасом далі говорив: „Я тепер покличу служницю королівни й вона розповість нам також про твого сина". З цими словами він зробив рукою знак своїм слугам. Джа-Дон, страшенно гнівний, чекав, що та служниця буде свідчити проти його сина, який любив королівну.

Тимчасом Лудон говорив: „Королівна говорила мені, що коли її служниця побачила в забороненому саді отсього чоловіка, то вона вигукнула, що це Тарзан Страшний, яке то імя йому дали в племени наших ворогів Курулів. Отже він не є божим сином!" У той час до храму привели Панатлі. Вся в сльозах, вона стала перед Лудоном. „Чи цей чоловік говорив тобі коли, що він син нашого бога!?" — грізно запитав Лудон дівчину.

„Ні", відповіла вона й подивилася на Тарзана, який приємно й підбадьорюючо всміхнувся до неї. „Це ще нічого не доказує!" — завважив Джа-Дон. „Хіба ти думаєш, що він буде все гукати: „Я є син Джад-Бен-Ота?" Годі!" — закричав Лудон. Доказів уже досить. Це самозванець, а тому я, великий жрець Алюру, наказую вмертвити його. Коли я кажу неправду, то бог може пробити блискавкою моє серце!" Він випростувався, наче розставляючи свої груди під удар грому.